

Mesi Napano Pol Bivitauiiao Ban Namonoeano Lu Nalo Na KOLOSIA Verialiano Moti

Tukunuane bulati na niosi nei

Kolosi be bulukomeli tai na tanobuku nei Esia napano nua jo nuayetano ka Parinio Tubo na Romo, ea venuo nei napano banei siano Teki. Bulukomeli nei jo tevelinio yetano na Evesas ea tivelinio na ban kamu kean kito. Mesi napano Pol jirio ba ban namoneano nalo na Kolosia, naio juvan ba ban tomu nalo na yimo lu na vio na. Paul nai maka tikario yimo lu na vio Kolosi, mia vio na joa ga tanobuku na vaataro ka Evesas napano be burupati bulukomeli na tanobuku nene, ana Pol naio jo miñau ea vio na bogo nonovio. Mia bogo napano Pol jo Evesas, naio jo miila kiano tomu nalo abanvan ka averial ioluanou ea vio nalo ea tanobuku nei, a Kolosi be vio nalo nene tai. Naruei bior vite na, naio mialio ka be kiano iñauano ka vitikar nalo na Kolosi bunu.

Pol mijog verioiano ka be naverloglogiano nalo na yimo lu ajua vio nei napano aju aber ilisibisibiano nalo a aju aberinavo tomu nalo monoka alotu kanio tomu tortoru a vija siñaro nalo kialo navuruñaraboiano nalo, ka ajikia ajikia vatitig Atua, a ka ajikia avokar meuliano napano bujo batitig ka vite nonovio. Mia atu averloglog tomu nalo ka monoka atakii tuboiano

moruo ea tivelinio na sinaniano, a vite tealo bereio, a monoka ave pakuveu.

Naruei Pol jiri mēsi nei ka rilikuei keano jidomiano va nalo nei, a berial kalo Yesu Kristo kiano ilirianiano nalo. Burupati jidomiano napano naio berenio jibenei, ber Yesu Kristo mijikia sian meuliano van kito napano bujo vatitig ka vite nonovio, a verloglogiano dolu nalo nei ber Yesu Kristo naio mijikia ridu meuliano van kito napano robujo vatitig ka vite nonovio, a verloglogiano dolu nalo amijikia avurbulag tomu nalo den meuliano nene. Kristo miñau Atua kiano ka rila yetemerba nei, a naio miñau Atua kiano ka rivuru tomu nalo amei bereio ea naio. Toro monoka riasol ea Kristo ka rijikia rijeve meuliano, a maka bunu m̄arabo dolu tai bereio. Iorou Pol berial banlo vite nalo na amijikia ajevio ea kialo meuliano bior napano amonea Yesu a amiasol vatitig eaio.

Bo kito romjikia ka toro nei Tikikas, napano Pol jian mēsi nei banio ka ridu riva van namoneano nalo na Kolosi, naio be toro nene kiaga napano ban bija Onesimas, buru bereio naio ban ea kiano vio. Onesimas, naio be toro na iñauano kurano tai, a naio be toro nene kiaga napano Pol beriiio ea kiano mēsi napano juvan ba ban Vailimon a bika den Vailimon ka viekokoa naio.

Torogio nalo na niosi nei

Iliano moti 1:1-8

Kristo kiano bajago, bija kiano iñauano 1:9—
2:19

Meuliano vou ea Kristo 2:20—4:6

Iliano maariano 4:7-18

Pol jikar kiano iliano banlo

¹⁻² Kiniou Pol, kiniou nebe atevi napano Kristo Yesu kiano, napano Atua naio bitiri lar kiniou, najaaro ka neviviuo kamiu ea m̃esi nei, napano nejiriio biedu ban kamiu namoneano lu nalo na Kolosia, napano kamiu kuruaku nalo a kuvivin-ioku nalo ea Kristo, napano kumitu jikili eaio.

Kumemi juo Timoti, napano naio jo bija kin-iou, nubolkouo ka mia Atua karam̃ado kanano tinievuiano a tuñaroano to vija kamiu.

Pol naio berenio siva ban Atua kar nalo

³ Bogo nonovio ea kenememi volkouano, kumemi juo nuber siva bior kamiu ea Atua, Yesu Kristo kanado Tubo karam̃ano.

⁴ Nina bior kumemi juo numisaaro toru ka kamiu, bior lilianiano bokar kumemi ber kamiu kumitu kubiekouo jikili ea Yesu Kristo, a kumitu tiniemiu jii namoneano dolu nalo.

⁵ Bajago novo na jo maluvo ea kenemiu meuliano bior kumitu kumisidomii m̃lea ka kumijikia kuvokar saba novo nalo napano Atua bar batitiglo aju tiniabene ka ve kenemiu. Saba nalo na jibe na, kumijog Ioluano Vou berenio ruei.

⁶ Mia Ioluano Vou nei biedu ban kamiu ruei, a vonganei, jo ba tavio keano vo ea vio dolu na yetemeriba. Naio jo ba tavio jibe na, naruei jo miluo a bar m̃arati novo nalo, jibe ka napano mila ea kamiu, jikario ea bogo napano kumijog beamu, napano kubitilubar ka Atua kiano tiniememiano ea kito burutomoruo a be riano laka.

⁷ Vite nalo na, Epavras naio berloglogio ka kamiu ruei, ea bogo napano naio midu jelememi biedu berial ioluanou vou nei ka kamiu na be moti. Naio be toro tai napano numiñau biju vio takurano, a naio biekouo vatitig ea Kristo kiano iñauano novo nalo. Kumemi numisidom naio toru,

⁸ mia vonganei, naio binimeis bereio ea kumemi ruei, jian veriiano novo tai ban kumemi, napano berii burumñara tinietiano napano Niu-nuno Lu midu joa kenemiu meuliano nalo.

⁹ Kanio tena, bogo napano kumemi juo numijog Epavras kiano iliano, kumemi juo numitu nubolkouo ka kamiu julaka ga binimeis bokar vonganei, a numitumña nubika den Atua ka Niununo naio sian māsosouano a jikiaiano vu van kamiu, ka mia kumijikia kuvijikia nonovio Atua kanano tinieiano nalo.

¹⁰ Tibe na ana mia kumijikia kuviel rimemedu ea mñarabo napano bo ka tomu nalo na Tubo kanano amiel eaio, a mia kumijikia kuvilaio ka mia naio rijikia saaro mñele ea kenemiu bajago nonovio nalo. A mia bo ka kurukuti na bo mijikia rimaluvo ea kenemiu meuliano nalo a ea kenemiu iñauano nalo bunu, a mia kenemiu jikiaiano ea Atua mijikia riva ve toru lie vo.

¹¹ Kumemi juo nubolkouo ka mia Atua kanano moroano na toru rila kamiu kuvokar moroano bunu, ka mia kumijikia kuvitumolu kuvitu sikili ea bogokouo, a mia kenemiu iviso nalo amijikia ave tebievi, a asaaro ga ka bogo nalo na tibe na.

¹² Monoka rover siva van Karamñado, napano

naio mila kito bunu, kitoliko namoneano lu dolu nalo, romijikia ravar kiano jajumãano, jouro ea kiano navenatuboiano na miamoiano,

¹³ bior naio buru bulag kito ruei den moroano na melijokouo, naio mijian bulag batitig kito raban ea navenatuboiano na kenerinio kiano, napano tinien jii naio bo laka.

¹⁴ Nao-o, Atua naio buru bulag kito ruei, napano naio biekokoa kito bior kanado kariano nalo.

Kristo naio be parinio ka vio nonovio yauo

¹⁵ Nina be kenerinio na, naio be Kristo nene, napano naio be tovorovo tai napano romijikia reialio, ka Atua napano maka rojikia roialio, napano naio be motoru ka vite nonovio nalo na Atua jiiilo.

¹⁶ Ea Kristo nene, Atua naio jii vite nonovio, na vio mave a na vio yetano, napano romijikia reialio ðeli na nana maka rejikia reialio,

bija vite nalo napano abe natuboiano ea vio yauo, jibe ka parinio tubo nalo, moroano nalo, a tomu na tortoru nalo, a nailiano nalo.

Atua jii vite nonovio ea Kristo, a Atua jii vite nonovio be Kristo kanano.

¹⁷ Kristo naio jo ruei jukamu ea vite dolu nalo nonovio, mia naio bar batitig saba nalo nene ajumãa amimãauo bo ea jelelo memedu.

¹⁸ Kristo naio be burupati na meuliano na torogio

nalo na kiano nalotuano,

a naio be parinio ka lotuano nene jibe ka lotuano nene tibe mokotenano.

Naio be toro na jukamu ka nalo na ameul bereio ea m̄ariano, ana jibe na mila ka vonganei naio jo mave lie vo loa vite dolu nalo nonovio.

¹⁹ Kristo naio jo mave laka jibe na, bior Atua naio mijamo ka kiano mermerano joaio, javukia meuliano a moroano na kanano joaio.

²⁰ Ea Kristo nene kia ga vo, Atua bar bereio vite nalo na vio mave bija na vio yetano abinimei eaio.

Ana na naio mila nonovio yauo amijikia ave merevuiano rivija naio bereio, nina ea Kristo kiano burukija napano miou ea m̄akolkolo.

Kamiu kuve merevuiano bereio kamliko Atua

²¹ Nanua beamu, kamiu kube valauo ga, a kumitu koalabo ka Atua, a kube kiano uolu, bior jidomiano va nalo a bajago va nalo na kenemiu.

²² Mia vonganei, napano Kristo binimei jibe ka kito, kiano m̄ariano mila kito robe merevuiano kitoliko Atua bereio. Atua naio mila jibe na, ka mia naio mijikia rivuru kamiu kumei keano naio napano kuve lu batitig rivu, kumeravo vatitig rivu, a napano maka niamiamo va tai toa kamiu leleio.

²³ Mia nina naio mijikia tibe na, verenio ga kamiu kuvitumolu kuvitu sikili kia ga vo ea Kristo, a ver kumonea naio kia ga. Bo verenio

kamiu kumelukluku re ka kuvokar sikili mon-
eano na Atua kiano verikariano nalo, monoka
kumonea ka mia naio monoka sian vite nalo van
kamiu napano kumijogio ruei ea Ioluano Vou
nei, napano tomu nalo na vio yetano nalo ajumã
amijogio ruei, a napano kiniou Pol nebe toro na
mioliolu kanio.

Pol naio miãau jikili bior ka namoneano nalo

²⁴ Vonganei kiniou nojo nomijog jaleleano ea
mokotenaku bior kamiu, mia najaaro ga kanio.
Nina jibe ka napano nojo nomiãau nonovio
kanio ea jogvaiano na mokotenaku nalo, napano
Kristo ber lua ka mia navario, jibe ka ga napano
naio bario ruei, ka najai taara na namoneano
nalo ka atu sikili.

²⁵ Atua bitiri lar kiniou ka mia nemei neve
toro na iãauano tai na bagaro na moneano nalo,
mia vonganei nemijikia najai kamiu ea iãauano
napano Atua naio miduio joa jumãku, nina ka
neverial iliano na kiano van tomu nalo ka mia
ajikia nonovio eaio.

²⁶ Kiano iliano nene nei, jibe ka iliano tai re
bogo be nua, joluku ga ea tormoruo nalo, napano
nalo maka ajikia leleio, mia vonganei Atua mila
meravo ban kiano namoneano lu nalo.

²⁷ Kiano jidomiano ka rila tibe na naruei,
berinavo iliano na napano kiano tomu nalo,
kulo Ju, maka ajoglubarío, mia naio riverial
kiano vite novo nalo, napano abo laka, ea nalo
napano maka ave kulo Ju. ?Mo ana ililuklukuano
nei naio ber venia? Naio ber jibe na naruei,
berinavo Kristo naio mijikia toa kenemiu iviso
nalo, ana kamiu kumijikia kumonea kuver mia

Kristo mijikia rila kamiu kuvitusol ea meuliano novo na Atua kiano ea vio mave.

²⁸ Kumemi juo numitu numiololu ka Kristo nene ban tomu nalo, a numitu numil banlo nuber nalo monoka avitikarlo rivu, ana numitu nuberlogloglo ka masouano nalo. A ver tomu tai napano kialo jidomiano a kialo moneano rimei rimeruo vatitigio, amijikia amei atumolu atu kumemi liko ea Atua mirano.

²⁹ Kiniou nojo nobukudeli bijonio bior vite na, mia bogo nonovio nojomã nemiãau ea moroano na toru napano Kristo naio jo misionio ban ea kiniou.

2

Monoka kumonea Kristo sikili

¹ Nao-o, javukia na kiniou neberenio, ka napano nobu-kudeli toru bior kamiu, a bior nalo na vio Leotesia bija tomu dolu nalo bunu napano maka aial miraku kija bogo tai vo.

² Nejidom ka nala kialo jidomiano nalo atu sikili, a ka kialo tinietiano mijikia rila aiasol kialo iviso nalo amei ve takurano ga. Nejidom m̃lea ka mia avokar burum̃ara ilirianiano na vite luku nei napano beamu nalo maka ajikiaio, napano naio be Kristo memedu, naruei mia kialo jidomiano nalo maka rijikia to veve juo.

³ Nina bior ea Kristo, tomu nalo amijikia aleal vite novo nalo na Atua kiano masouano a jikiaiano, napano naio bar vanio jua Kristo.

⁴ Kiniou nojo neber iliano na ban kamiu, ka mia tomu nalo tai re ave niosesei van kamiu rivano-o avuru kenemiu jidomiano riva rive dolu, ea kialo masouano lubolubo nalo.

⁵ Nemil jibe nei bior kanaku jidomiano joa kamiu jikili dañariga. Bekurano ka mokotenaku jo koalabo ka kamiu, mia kanaku iviso naio jo miasol kamiu dañariga ruei. Mia najaaro toru ka kamiu bunu, napano nomijog ka maka kuve dedade ga, mia kubiekouo jikili buronio dañariga ea Kristo.

Kiado meuliano monoka sikili tu ea Kristo

⁶ Jibe na, bior kito romidu Kristo Yesu be kanado Tubo ruei, bogo nonovio mia reiel dañariga ea naio ga,

⁷ mia naio monoka tibe ka þelilikiti na kanado meuliano, þeli na yimo na kanado meuliano, monoka sikili tu mave ea naio. Tibe na ana na kiado viekouoiano ea Kristo naio mijikia rimei sikili lie bogo nonovio, tavukia napano aberloglog kito kanio ruei. Mia bogo nonovio, kito monoka rotu rover siva vanio.

⁸ Kamiu monoka mia kuvitkar rivu, ka mia tomu tai re amei ka mia aiadikar kamiu ka iliano nalo na jelea masouano na toro ga kanano, þeli ka verloglogiano nalo napano abujo ka masouano na yetemeriba nei ga. Ilikuraniano nalo na be tena sibiano ga, a nalo aju amaluvo ea tomu nalo kialo jidomiano moruo, a maluvo ea tivelinio na siñaro nalo a semei nalo, nalo mia maka amaluvo ea Kristo.

Kristo naio be parinio ka vite nalo nonovio

⁹ Atua naio midu kiano meuliano a moroano nonovio nalo ajua mokotenano toro nei Kristo,

¹⁰ napano naio be parinio ka vite nonovio, a naio loa ka moroano dolu nalo. Ana ea

bajago nene, Atua midu kiano tonovo nalo napano kiano ajua kenemiu meuliano nalo, kamiu napano kumitua Kristo.

¹¹ Mia bior kamiu kumitua Kristo, naio je bulag bajago va nalo a jidomiano va nalo den kamiu, jibe ka naio mila pakuveu ea kamiu, mia maka never pakuveu na tomu nalo ajumã amilaio, nojo neber pakuveu dolu tai napano Kristo naio milaio, jibe ka napano naio jo bar bulag vovaiano den kenemiu meuliano nalo.

¹² Naruei ka bogo napano abar uei ea kamiu, jibe ka ga napano Atua jivinko kamiu kamliko Kristo, a ka naio mila kamiu bunu kumeul bereio kamliko Kristo, nina bior kamiu kubarkar tiniemiu ea Atua kanano burumãara moroano napano naio mila Kristo meul bereio ea namãariano.

¹³ Ana kamiu na, beamu Atua naio mial kamiu jibe ka kenemiu kariano nalo amila kamiu kumãaro ruei. Maka kamiu kuve pakuveu tavukia kulo Ju nalo, mia Atua mial kamiu jibe ka kenemiu meuliano maka rive pakuveu bunu, jibe ka napano kenemiu meuliano maka rijulukon vatitigio vo, a bajago va nalo aju kiano ea kamiu vo. Mia vonganei, napano kamiu kumijuru kamiu bija Kristo, Atua jian meuliano vou ban kamiu ruei. Kito robokar meuliano vou nei bior Atua biekokoa nono kito bior kiado kariano nalo,

¹⁴ a naio miolkon bulag ruei kanado jabue nalo. Beamu, jabue nalo nei ajua niosi napano Atua kanano tuboiano nalo napano kirisikili ajuaio, napano amiadikakar kito m̃ele, mia Atua naio bar bulag vite nalo na bija niosi nene

ruei, jibe ka napano naio jukkakar nonovio ea ñakolkolo naliko Kristo, ana na maka bunu ve jabue nalo nene.

¹⁵ Ea ñakolkolo nei, Kristo jovulu vite jikili dolu nalo, naio mila kokorov siñaro nalo kialo buriu kouo nalo, jibe ka napano naio jovulu nalo ea burumñara mira tai, naruei naio mila kiano uolu nalo nene abinimei abe iakurano ea mirado kito tomu nalo, ka mia rosidomii yebekavo re bunu mave ealo.

Kristo naio be parinio ka kamiu

¹⁶ Tibe na, ana mia kamiu kuvijamo re ka toro tai riverbure kamiu river kuvisen re tena ðeli na kumunu re tena. Mia kamiu kuvijamo re ka toro tai riyuku kamiu ka kuvitakii kialo bajago moruo nalo ea tivelinio na vite nalo tibe legiano lu nalo na yuka, ðeli na ea tivelinio na jokoluolu na siberio vou, ðeli na ea tivelinio na bogoti aluo.

¹⁷ Tuboiano nalo na jibe na, tomu nalo aber ka ala vonio ka aleal ñarabo na memedu, mia nalo ajavukia ga vamelu na vite na maka rimaluvo vo, mia burupati riano na vite nonovio nene, naio be Kristo ga.

¹⁸ Be tomu tealó ajidomii aber nalo abo loa kamiu, bior nalo ajumña amial vite telabo ea kanalo monvovuano nalo, ana nalo ajidomii aber ka amijikia lie vo tivelinio na nailiano nalo. Mia nalo ajidom aber nalo abo, ajumña amilakialo jidomiano nalo, jotano dobi, jovulu kulo dolu nalo, mia maka leleio, nalo na ajibe ka sieso. Nalo ajumña abarvar ga ka kanalo iliano nalo, napano nalo ga ajumña aberii nalo ñeale bereio,

mia kialo jidomiano nalo bujo ka varvariano ga bija jidomiano kurano dolu nalo, banbano-o bokar napano nalo ajumña amiaialo bereio. Jibe na mia kamiu kuvijamo ka re nalo na atibure kamiu aver kamiu maka kuvokar vite nalo napano ajua ruei,

¹⁹ bior nalo na ajuvan Kristo ruei, nalo maka bunu avokar vatitig naio sikili rivu napano naio be parinio kalo. Mia Kristo naio jo bitikar batitig ga nalo napano ajibe ka niabene torogio nalo, a naio jo baganlo, jo jelanvuu batitigio ka burubuku nalo a kiano vaiu nalo, naruei tati nei naio mijikia rimñau rivu a mijikia riluo rivu tibe ka napano Atua naio jidomio.

Kuvijev meuliano vou ea Kristo

²⁰ Kiniou nemijikia Kiniou nemijikia never ka jibe ka Kristo naio mñaro nanua ruei, kamiu bunu kuñaro bija naio, mila napano ea tivelinio na bajago va, kuñaro eaio ruei, mia maka rimemedu ka bajago va ritokol kenemiu meuliano bereio. Mia Kristo naio buru bulag kamiu ruei bunu den moroano nalo na jukamu na vio yetano nei, bija simñaro nene nalo. Jibe na naruei ana na nejidom nevika den kamiu, ka: ?Jumñabe kamiu kumitu kumiel kia ga jibe kamiu kube na vio yetano nei kia ga vo? ? A ka venia ana kamiu kumituñña kumonmonea tuboiano moruo napano aberloglogio ka kamiu nua, napano aberenio

²¹ “Kamiu kuvokar re vite na,” ðeli na “Kamiu kuviniomo von re tena,” ðeli na “Kamiu kovitokol re vite na?”

22-23 Naruei be riano ka napano tomu nalo amijog iliano nalo nei, ana na nalo ajidom aber tuboiano nalo na jibe na abe masou bo, mia tuboiano nalo na amiyotuba ea toro ga, maka ave Kristo kiano verloglogiano. Aberiio vite nalo na vio yetano nei ga, jibe kanio sinaniano, ðeli vite na munuiano, mia vite nalo na maka ajikia ajai kamiu, a maka ajikia ala bulag kenemiu meuliano bunu, bior bogo napano komiduio ðeli na komilaiio, karina abiniuviniu bereio ruei.

Peli tomu nalo abitiri bulag tuboiano nalo nei ka ala von ka ala iñauano novo nalo tai, napano aberenio toro monoka rivolkouo tibe na ðeli tibe nei, a napano aberenio ka toro monoka rilavon ka rila kiano jidomiano vatove tibe na ðeli tibe nei, a napano aberenio toro monoka rilavon ka telanivuu batitig ka tiniabene tibe na ðeli tibe nei ka vite nalo napano jikili ka naio.

Mia kiniou neberii ka kamiu, ka tuboiano nalo na jibe na, maka leleio ve kanalo moroano ka tokovio ka jidomiano na bova nalo a bajago na bova nalo napano ña ajua toro kanano iviso.

3

Meuliano napano naio meravo a be lu bo

¹ Kamiu na Atua naio bitiri bulag kamiu kumeul bereio ea namñariano bija Kristo, ana tibe na monoka kuvilavio sikili ka kuvan ka vite nalo na vio mave ga, ea vio napano Kristo naio jotano tivelinio vameruo ea Atua.

² Monokanio mia kuvisidomkar vite nalo na vio na ga, mia kuvisidomi re bunu vite nalo na vio yetano nei,

³ bior jibe ka napano kamiu kuñaro ruei ea naio. Vonganei kenemiu meuliano vou joluku bija Kristo ea Atua,

⁴ bior ka Kristo naio naruei be burupati na kiado meuliano vonganei, mia iorou kanio, bogo napano mia naio riyotuba ea tomu nalo miralo, mia kito bunu roytuba vija naio ea kanano buruñara mermerano.

Kenemiu meuliano moruo naio monoka ribisi

⁵ Monoka kamiu kuvuekon bulag bajago nalo na vio yetano den kenemiu meuliano nalo, jibe kanio nasiakaiano, vite nalo na imouiano, nasidomvaiano, natitii kariano nalo, a natitiano. Bajago nalo na bova, a natitiano jibe na, naio jibe ka napano toro mila saba nalo na naio jidom ñelealo abinimei jibe ka kanano atua dolu nalo.

⁶ Bior bajago nalo nei naruei Atua tiniene mimi ñele, ana kanano natibureano jo binimei ea nalo napano maka amonmonea naio.

⁷ Beamu kenemiu meuliano jibe na naruei, napano kamiu kumituña kumiel ea bajago nalo na,

⁸ mia vonganei, be bogo na kuvituvan bajago nalo na, be bogo na abisi ea kenemiu meuliano nalo. Tibe na, ana mia tiniemiu rimimi re, a kuvilvilea re toro dolu, a kuvitu re ña kuve nabilbiluvaiano van kamiu. Mia kamiu kuvil die re a kuvitu re ña kuvila nailimũiano va ka toro dolu, a kuvila re iliniamiamoiano nalo.

⁹ Mia kuvituña kuvila sibilili re kamiu bunu, nina bior kubielar ruei kenemiu bajago moruo napano kumoluo bijaio,

¹⁰ mia kuvidu bajago vou tai ea kamiu tibe ka meuliano vou tai napano Atua naio jiio ea kamiu. Mia bogo nonovio, Atua jo mila meuliano na binimei be terivou bereio, ka rila kamiu kuvijikia naio ve riano, a ka rila kumei lie vo tibe ka kube kanano natovorovoiano na naio.

¹¹ Bior vite nalo na, kito maka bunu rejikia retiburevure tomu nalo, ka mia rover tealo abe kulo Ju, mia tealo abe tomu na vio dolu nalo ga, ĩeli na tealo abe navakuveuiano, mia tealo maka atibe na, ĩeli tomu tealo abe tubo, a tealo abe tomu na iĩauano na tubo kiano ga. A maka rejikia rover tom tealo roverinavo aberloglog batitiglo tenene na amijikia vite, a nalo tealo abe kulo yeturu ga napano maka ajikia vite. Mia be buruĩara vite tai ga napano mia romijikia rovitii toro kanio, rober naio rimonea Kristo ĩeli maka rimoneaio, bior Kristo naio joa vite nonovio a ea tomu nalo nonovio.

Kamiu kuviya meuliano vou nei ea kamiu

¹² Mm, jibe ka napano Atua naio jidom mĩlea kamiu, ana naio bijauia bulag kamiu ka kuve kanano kulo lu nalo, monoka kuviya bajago vou nei ea kamiu tibe ka napano naio jidomio. Bajago vou nei jibe ka vite nalo nei ajua kenemiu meuliano, javukia tinieiano ban toro, tinievuiano, navatoveiano, namoĩavoiano a namelumulumuano.

¹³ Kamiu monoka kuvitu re tiniemiu rivavavin soĩeli ka kamiu, mia bogo napano verenio kamiu ve juo nene ala titai iviso bure naljuo nei, mia naljuo nei monokanio avieviekokoalo ave juo.

Kamiu monoka kuvieviekokoa kamiu, ea bajago na ga ña kiado Tubo naio joña biekokoa kito.

¹⁴ Mia vija bajago dolu novo nalo na napano monoka kuviyaio ea kamiu, mia monoka kuviya bunu tinietiano ea kamiu, bior tinietiano naio mijikia rivitirasol batitig bajago novo nalo na mia aimãu bijuviju rivu, ka mia amei ave takurano.

¹⁵ Mia tuñaro napano Kristo jianio naio mijikia rivitkar kenemiu iviso nalo, bior Atua naio bio burovuron kamiu kanio mia kumei ve takurano, napano mia kuviniu kuvijurukar rivu vija naio ea tati ve takurano napano naio be parinio kanio, ka mia tuñaro neibano naio mijikia to vija kamiu. Ana bogo nonovio kamiu kuver siva ka vite nonovio nalo.

¹⁶ Mia bogo nonovio Kristo kanano iliano novo nalo monoka ameul ea kenemiu iviso nalo, bior kiano iliano nalo abo tanea. Kamiu monoka kuvitu kuverloglog kamiu ka naio, mia kamiu ga kuvitu kuvuriri kamiu bereio ea kenemiu ñasosouano novo nalo. Bo ka kuvitu kuviou van Atua ea Iouano nalo, a iouano lu nalo, a iou nalo na vameneano ban Atua, ka napano ea bogo na kumituña kumiou jibe na, mia kenemiu iviso nalo avujo lou ka sivaiano vanio.

¹⁷ Mia vite nonovio napano kumilaio, mia iliano nonovio napano kuberenio, mia monokanio kuvilaio ea Yesu kanado Tubo siano, mia bogo nonovio monoka kuver siva sel ea naio van Atua karamado.

Tomu nalo kialo meuliano vou

18 Kamiu tire nalo na ña kumisoro, monoka kuvatove ga ka kouemiu nalo, tibe na kanio mia rimemedu ka tira napano naio be namoneano naio milαιο.

19 Mia kamiu suñano nalo na ña kumisoro, monoka tiniemiu riia tanea kouemiu nalo, mia kuvila re kenemiu bajago nalo ajea ñele vanlo bogo nonovio.

20 Kamiu kalse nalo, monokanio mia kuvi-jogkar karamemiu a koniomiu nalo, bior kanado Tubo naio jaaro ka bajago na.

21 Mia kamiu teta nalo a nena nalo mia tiniemiu nalo avilulu re van kenerimiu nalo tulaka, bior ver kuvila tibe na, ala lelanlo, ala kialo jidomiano nalo atibirbili.

Tubo nalo a kialo tomu na iñauano nalo

22 Kamiu tomu nalo na ña kumiñau tubo nalo kanalo, ea bogo nonovio monoka kuvidu kenemiu tomu na tortoru nalo nei niolo. Mia kuvila re tibe na ga ea bogo napano nalo aju bija kamiu, ka mia kuvilavon ka mia nalo asaaro ka kamiu, mia bogo nonovio monoka kuviñauka mia kenemiu jidomiano nalo ave riano batitigio, tavukia napano ea iñauano na kumitu kumitovon kanado Tubo julaka.

23 Ea iñauano vaio napano kumituñia kumimñaukanio, monoka kuvilaio napano mia ku-visaaro kanio, tavukia napano kumituñia kumimñau Tubo kanano, mia ka re tomu nalo ga.

24 Bo ka mia tiniemiu rimajo ka Tubo nei naruei mia naio sian kiano jajumano van kamiu,

tibe kanio kenemiu vuliano, bior toro na toru riano napano kumiñau eaio, naio be Tubo Kristo.

²⁵ Mia toro napano naio joña mila maka rimemedu, mia naio rivar meran bereio rimemedu takii kanano vijuku vovaiano nalo, bior Atua naio bitii tomu nalo nonovio kanalo iñauano ga memedu.

4

¹ Mia kamiu tomu nalo na tortoru, kamiu bunu monoka kuvila rimemedu rivu van tomu nalo napano ña aju amañau kenemiu, bior kamiu bunu kenemiu Tubo na toru tai joa vio mave napano mia naio tibure kenemiu bajago nalo.

Pol berloglog nalo

² Kamiu kuvisikili ka volkouano bogo nonovio, mia monoka kubolkouo napano mia kuvisidomii vatitig vite nalo ka kuverenio ea volkouano, a ka mia kenemiu iviso river sivaiano van Atua.

³ Kiniou nejidom bunu ka monoka kubolkouo ka kumemi, ka mia Atua naio rivetavo ea ñarabo ka numijikia nuviololu ka vite novo nei napano beamu naio joluku, napano Kristo kiano iliano, napano vonganei nojoa nalakoiano biorio.

⁴ Neber bo, nejidom bunu ka kubolkouo ka mia nemijikia neil rivu, ka mia rila iliano nalo nei rimeravo, rimemedu tibe ka ga na mia monokanio nalaio.

⁵ Ea bajago nalo na ña kumituña kumilaio ea tomu nalo miralo napano maka amonea Kristo,

monoka kuve masou rivu ka kuvitakii kenemiu buluvio nalo, ka mia kuvurulo amei ea Kristo.

⁶ Monoka kuvil rivu vijalo, ea iliano nalo napano ga be nailitinievuiano a ajese bo, ana mia ajog rivu ka iliano nalo nene, a monoka kuvijikia m̄arabo ka kuvisian verdoḡeiano vanlo napano avika vikadeniano ninio ea tivelinio na kenemiu viekouoiano.

Pol miila tomu juo aban keanlo

⁷⁻⁸ Kuruado novo nei Tikikas napano naio jo bija kiniou, mia neila naio rudu m̄esi nei riviedu kean kamiu ka naio riverial ka kumemi numitu juḡabe, ka kumijikia kuvijog rivu. Kiniou najaaro toru ka kuruado nei, ka napano bogo nonovio naio jikili ka mijai kiniou ea Tubo kanano iḡauano.

⁹ Mia kuruado dolu nei napano kiado bilbilu novo nei Onesimas, mia naio bunu takisor Tikikas riviedu kean kamiu. Onesimas, naio be kamiu tai na kenemiu vio, a naio bunu joḡa monea Kristo. Mia naljuo averial van kamiu vite nalo napano amalmaluvo ea vio nei.

Pol kanano ilimaariano banlo

¹⁰⁻¹¹ Arestakas napano naio joa yimo na nalakoiano bija kiniou, a toro napano Mak napano naio be Barnabas kuruano, a Jisas napano abio naio ka Jastas, nalo tolu aberinavo aju ajidomial kamiu toru. Mak nei, kubokar iliano ea tivelinio ka naio ruei, ka ver naio riviedu sel ea kenemiu vio mia monoka kuvisaaro ka kuvuru naio tusol kamiu.

Ea kulo Israel nalo napano amonea Kristo ruei, nalo tolu nei ga naliko kiniou kumemi numiñauka iñauano nalo na Atua kanano nave-natuboiano, mia nalo tolu nei nalo ajidel ka amijai kiniou toru laka ea bogo na jikirkili nalo.

¹² Epavras nei napano naio bunu be kamiu tai, naio be toro vu tai na miñau Kristo Yesu kanano, a naio bunu berenio kavijo bo a bogiano bo ban kamiu, berenio bogo nonovio naio jomña bolkouo jikili dañariga bior kamiu, ka kumijikia kuvitu sikili, ka kumeruo rivu tibe ka siyovo ea Kristo, a ka kuvitu sikili ka kuvila ga vite nalo napano Atua naio jidomio.

¹³ Kiniou nejidom never rimemedu ka kamiu ka toro neibano Epavras jo miñau jikili laka bior kamiu, a kulo Leotesia a kulo Ierapolisi bunu.

¹⁴ Kiado bilbilu novo nei, nakulekuleano nei Luka, bija kuruado dolu nei Timas, naljuo bunu aju aberenio naljuo aju ajidomii bijon kamiu toru laka.

¹⁵ Kiniou nejidom kamiu kuvisian lilian kanaku iliano riva van kuruado a kuviviniedo nalo napano ajua Leotesia, vija tira napano Nemeva naliko bagaro na namoneano nalo napano aju abior ea kunuano, ka kiniou nojo nejidomiilo toru laka.

¹⁶ A mia bogoti napano kamiu kuvuluku kanaku mñesi nei ribisi, ana neber bo, kamiu kuvituvan rivan ea kulo Leotesia, ka mia avulukuio van bagaro na namoneano nalo ea vio na, a kamiu monoka kuvuluku kanaku mñesi dolu

---

4:12 Kolo 1:7; Vaili 1:23

4:14 2Timo 4:11; Vaili 1:24, 2Timo

4:10; Vaili 1:24

bunu napano nalo na vio Leotesia atuvan rimei rivan kamiu.

¹⁷ Mia kanaku iliano tai ba ban Akipas, nebere-
nio “Jau kovitkar vatitig rivu iñauano napano
Tubo miduio joa juñamo, koiñauka nonovio
batitig garuei.”

¹⁸ Mia vonganei, kiniou nodular vovojulu den
toro naña jo bivitauia ñesi, naruei kiniou Pol
nejirii kanaku iliano na maaro biedu ban kamiu
ka juñaku ga, neber kavijo bo ñeli na bogiano
bo ban kamiu. Kamiu tiniemiu ribobogia re
marimieni nalo na amiadikar kiniou kanio, mia
Atua kanano tiniamemiano naio to vija kamiu
nonovio.

Kiniou, Pol.

Verikariano Vou Na Baki
The New Testament in the Baki language of Epi,
Vanuatu
Le Nouveau Testament en Baki langue de l'île d'Épi
au Vanuatu — Niutestamen long Baki lanwis, blong
Epi Aelan, Vanuatu

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baki

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

f1528695-aae7-544e-aadd-9084a3830ae4